

האי היימאי – פומפיי של הצפון

כתב: יצחק בן עוזר

צילום: Óskar Pétur Friðriksson

התפרצות וולקנית. האירוע הדרמטי ביותר בהיסטוריה של האי.
צילום: Óskar Pétur Friðriksson

איי וסטמאן

איי וסטמאן הם ארכיפלג של 15 איים בדרום איסלנד (הנתון של מספר האיים אינו חד-משמעי, והוא תלוי בזווית הראייה של הכותב, כיוון שחלק מהאיים קטנים מאוד, ויש איונים שמתייחסים אליהם כאיים ויש כאלה שמתעלמים מהם). הארכיפלג נוצר כתוצאה מהתפרצויות וולקניות תת-מימיות של רכס שאורכו כ-30 ק"מ, שנמתח מדרום-מערב לצפון-מזרח בקרבת החוף הדרומי של איסלנד. רק אחד האיים מיושב, ובשיט סביבו ניתן לצפות באיים האחרים. משך ההפלגה מאיסלנד למעגן באי המיושב הוא חצי שעה. המעגן ממוקם בעיר היחידה באי שנקראת Vestmannaeyjar. שמם של האיים נגזר מסיפור שמתייחס לשנת 874 לספירה. בשנה זו הגיע לאיים Ingólfur Arnarson, נורבגי שנמלט עם אחיו החורג לאיסלנד בעקבות אירוע פלילי שבו היה מעורב. הוא היה הנורבגי הראשון שהתיישב באיסלנד (קדמו לו תושבים אירים שנחתו כאן אבל חזרו לארצם כיוון שלא התאקלמו במקום), וזו הסיבה לכך שפסלו מוצב בפירוד הגדול ביותר בנורבגיה (Sogne Fjord). הוא התיישב במקום שכיום שוכנת בו הבירה רייקיאוויק. אחיו החורג, שיחסו לעבדיו האירים היה מחפיר, נרצח על ידם, והם ברחו והתמקמו באי הקטן שמדרום לאיסלנד. Ingólfur Arnarson רדף אחריהם ונקם את נקמתו, ומאחר שאירלנד נחשבה לנקודה המערבית ביותר באירופה, האירים כונו אנשי המערב, ומכאן נגזר שמם של האיים. עד היום יש נקודות ציון באי שנקראות על שמם של חלק מהעבדים שמרדו (רובם נרצחו, אך מפקדם בחר להתאבד בקפיצה מהצוקים).

1

Óskar Pétur Fríðriksson

האי היימאי (Heimaey), ששטחו הכולל הוא 13.4 קמ"ר, שונה בכמה מאפיינים מהיבשת (איסלנד) שמצפון לו. לא מוצאים כאן גייזרים, והיות שהמרחק מהיבשת הופך את הנושא של העברת צינורות מים חמים על קרקעית האוקיינוס לבלתי כלכלי, זהו המקום היחיד באיסלנד שבו התושבים מחממים מים באמצעות חשמל (כ-99 אחוז מתושבי איסלנד נהנים מאספקת מים חמים "טבעיים" כל ימות השנה, כך שהם לא מודעים לנושא של חימום מים). הריחוק מהחוף יצר קהיליה מבודדת מעט, אבל "חמה" (כולם מכירים כאן את כולם, ומברכים לשלום זה את זה).

פעילות וולקנית

איסלנד שוכנת על רכס הרים מרכז אוקייני שמפריד בין הגוש הטקטוני האירופי-אסיאתי לגוש הטקטוני האמריקאי. רכס זה, שמרביתו נמצא מתחת למי האוקיינוס האטלנטי, יוצר שורה של בליטות מעל פני המים שמהוות את האיים באוקיינוס האטלנטי, ואיסלנד היא האי המיושב הגדול מביניהם. רכס זה חוצה את איסלנד ויוצר מצב שבו החלק המזרחי של איסלנד שייך לגוש האירופי (שני שלישים משטחה), ואילו חלקה המערבי שייך לגוש האמריקאי (שליש משטחה). באיסלנד תוכלו למצוא גשר שהמעבר עליו הוא מעבר בין שתי היבשות הללו. שני הגושים זזים קצת כל הזמן (בקצב של כסנטימטר עד שניים לשנה) בכיוונים מנוגדים (הלוח האירו-אסיאתי נע מזרחה, בעוד הלוח האמריקאי נע מערבה). תופעה זו גורמת לכך שהקרום שמכסה את הלוחות הוא דק יחסית, ולכן המקום מועד להתפרצות של מגמה חמה ממעמקי האדמה, תופעה שמסבירה את הריכוז העצום של אתרי טבע מהממים באיסלנד (בקיעים שנקראים בלעז פיסורות, הרי געש פעילים, מכתשים מלאי מים בצבעי טורקיז וכחול, וגייזרים של מים חמים שבוקעים מהקרקע בנקודות שונות). בדרך כלל, כשמדברים על הרי געש באיטליה, בהוואי ואפילו בארצנו הקטנה, מאזכרים התפרצויות מהעבר הרחוק, ולפעמים מדובר באלפי שנים ויותר. איסלנד, לעומת זאת, נתפסת כ"ילד" בהיסטוריה הגיאולוגית של כדור הארץ.

באיסלנד יש יותר מ-200 הרי געש, ומאז שנוסדה לפני למעלה מ-1,000 שנה היו בה יותר מ-200 רעידות אדמה. אחת לחמש שנים בממוצע אחד ההרים מתפרץ. מי שנוסע ברחבי איסלנד יבחין עד מהרה שאדמת הלבה מכסה חלק נכבד משטחו של האי. התפרצות

1. העיר הימאיי שבקצה הצפוני שלה נמצא הנמל היחיד באי. ניתן להבחין בנתיב ה"מוגן" שמוביל לנמל. **2.** גידול צאן הפך לאחד מענפי המשק הבולטים באי, במגמה שלא להתבסס רק על דיג ותיירות. **3.** המעגן של הסירות בנמל היחיד שבאי.

2

Óskar Pétur Fríðriksson

מקור: Google Earth

Óskar Pétur Friðriksson

הסיבה לכך הייתה העובדה שבדרך כלל הרי הגעש הפעילים מרוחקים ממרכזי אוכלוסייה, ולמעט מקרים שבהם התמקמו כמה חקלאים למרגלותיהם אין להתפרצות הרי הגעש השפעה על כלל האוכלוסייה, והיא אינה כרוכה בסכנת חיים ממשית לתושבים שמתגוררים בסביבה. הרי הגעש שהתפרץ היה רדום במשך למעלה מ-100 שנה, והוא התפרץ ללא התרעה מוקדמת של המערכות הסיסמוגרפיות. תושבים שבאותו הלילה נדדה שנתם שמעו רעשים יצאו מהבית, ונדדו מהמראות שהתגלו לא הרחק ממפתן ביתם. התושבים של האי היימאי החליטו להתפנות במהרה מבתיהם ולנסות להגיע ליבשת.

אין ספק שהמזל שיחק לתושבים. ראשית, רוח נשבה מכיוון מערב (כיוון לא אופייני בתקופה זו של השנה) ודחפה את החומרים שנפלטו לאזורים שבהם לא היו בתים, ושנית כל ספינות הדיג לא יצאו לים מפני שיום קודם לכן מזג האוויר היה גרוע. ספינות הדיג עגנו בנמל, ולכן הייתה אפשרות לפנות את כל אוכלוסיית האי לחוף המבטחים האיסלנדי – למעגן Thorlakshofn.

1. ציור על הקיר של אחד המבנים בנמל. **2.** הבתים הקרובים ביותר לאתר ההתפרצות. ניתן לראות בתמונה את האדמה שנותרה לאחר שגלי הלבנה חלפו במקום. **3.** כנסיית העץ הנורבגית (כאלה יש הרבה בנורבגיה) שנתרמה לאי על ידי ממשלת נורבגיה. הכנסייה הוקמה בשנת 2000 במלאות 1,000 שנה להצטרפותה של איסלנד לחיק הנצרות.

הלבה יוצרת חום עז שגורר המסה של הקרחונים שמעל הרי הגעש, וכתוצאה מכך זורמות כמויות עצומות של מים לכיוון הים תוך שהן גורפות חלקים מכביש הטבעת וגשרים שנבנו עליו (באחת הנקודות שלאורך כביש הטבעת ניתן לראות מונומנט שמבוסס על לוחות הפלדה שהרכיבו את אחד הגשרים, שהתעקמו כתוצאה מעוצמת הזימה). הפעילויות הוולקניות כאן אינן תופעות היסטוריות ותיקות אלא תופעות שקרו במחצית השנייה של המאה ה-20 ואפילו בעשור האחרון. התפרצות הרי הגעש אַייאַפְּיאַטְּלַאֶיקוּטְּל (אל תצפו מאדם שאינו איסלנדי לבטא שם זה כהלכה) בשנת 2010 הביאה להפסקת הטיסות ברחבי אירופה כתוצאה מכך שהראות נפגעה בכל רחבי היבשת עקב החומרים שנפלטו באותה התפרצות. הפעילות הוולקנית, שנמדדה במכשירים מדעיים, החלה חודשים רבים לפני התפרצותו, אך בחודש מרס 2010 נרשמו במשך שלושה ימים אלפי רעידות אדמה בעוצמות חלשות יחסית. החקלאים שהיו באזור פונו בגלל החשש מזרימת לבה ומשיטפונות שנוצרים בעקבות התפרצות הלבנה. התפרצויות בסביבת הרי החלו כבר ב-20 במרס אותה שנה, וההר עצמו התפרץ ב-20 באפריל. החום הרב גרם להמסת הקרחון, וזרמי המים שנוצרו קיררו את הלבנה ושברו אותה לרסיסים שהועפו לאוויר לגובה רב והחלו לנוע לעבר אירופה. רסיסים קטנים אלה מסוכנים לכלי הטיס, ולכן בחלק גדול משדות התעופה של מערב אירופה הופסקו הטיסות.

הייחודיות של ההתפרצות בשנת 1973

איסלנד מורגלת בהתפרצויות וולקניות שאגב נמשכות כאן ימים, חודשים ואפילו יותר, ובכל זאת התפרצות הלבנה לאורך סדק שאורכו היה 1.6 ק"מ מהר הגעש Helgafell הייתה אירוע מיוחד ומשמעותי. ההתפרצות, שהחלה ב-23 בינואר 1973, הותירה רושם בל יימחה.

1

Óskar Pétur Fríriksson

Óskar Pétur Fríriksson

יצחק בן עוזר

1. לווייתן אורקה כפי שניתן לראות (אם התמזל מזלכם) בסויר צפייה בלווייתנים שנערך מסביב לאי. יצור זה שיש שמשייכים אותו למשפחת הדולפינים ידוע בכינוי "הלווייתן הרוצח". **2.** שלושה צעירים על רקע המתחם שבו מתקיים פסטיבל המוזיקה השנתי, שמביא לאי כ-16,000 מבקרים. **3.** כך נראה הנמל של הימאי, שהוא קטן מאוד, אחרי שהמעבורת פרקה את המטען האנושי שלה. הצפיפות כאן באותן הדקות אינה מאפיינת את המצב בשעות אחרות. ברקע המעבורת Eimskip שעושה דרכה בין הימאי לבין Landey Jahofn.

מדרום לאי הימאי, וכ-30 ק"מ מדרום לחוף הדרומי של איסלנד. האי אינו נגיש למבקרים, ורק משלחות מדענים מגיעות אליו במטרה לחקור ולהבין את התהליכים והתופעות הקשורים להתפרצויות וולקניות.

השיט גם מאפשר לראות את החופים השונים באופיים שנושקים לקו המים (מהירים גבוהים וחשופים ועד מדשאות שכוללות מגרש גולף פעיל מאוד). הסויר הממונע היבשתי מאפשר היכרות עם כל הכבישים שבאי, כאשר מתחילים בחלקו הצפוני ונוסעים נגד כיוון השעון (מערב, דרום ואחר כך מזרח). מתחילים באזור הנמל והמפעלים לעיבוד הדגים, שם ניתן להבחין בשטחי עץ שעליהם מכלי פלסטיק גדולים מלאים קרח שמכסה את הדגים שטרם עובדו ונארזו.

בהמשך הדרך מתגלים כמה מגרשי כדורגל שוקקי פעילות (באי יש קבוצות גברים, נשים וילדים, והתרומה של הקבוצה המקומית לנבחרת איסלנד היא מעל ומעבר ביחס למספרם של תושבי האי לעומת כלל אוכלוסיית איסלנד). היות ששהיתי באי בימים הראשונים של אליפות יורו 2016, הכדורגל היה נושא "חם" שזכה להתייחסות מכל התושבים המקומיים וניתן לשמוע את שאגות השמחה שלהם כאשר נבחרתם שיחקה במסגרת הטורניר הנ"ל וזכתה להצלחה לא מבוטלת. מועדון הספורט המקומי IBV תופס מקום של כבוד בכדורגל האיסלנדי (זכה בכמה אליפויות ומנהל הנבחרת הנוכחי צמח במועדון). התפיסה הכלכלית השולטת באיסלנד היא שכמעט כל אחד עוסק בכמה תפקידים במקביל, ולכן לא תהיה זו הפתעה גדולה לגלות שמנהל נבחרת הכדורגל הלאומית הוא גם רופא שיניים. באיסלנד יש רק 325,000 תושבים, אבל רשומים בה 20,000 כדורגלנים וכדורגלניות (אחד מכל 16 תושבים משחק כדורגל). אם נסתכל על השיעור הגבוה של מחזיקי תעודות מאמן מוכרות על ידי פדרציית הכדורגל הבין-לאומית ועל ההשקעה הרבה בהכשרת הילדים והילדות, נבין שהישגי

כיום משמש האי בעיקר למחקר עבור הגיאולוגים, שחוקרים את התפתחות האיים והיווצרותם. בעונת הקיץ מגיעים לכאן תיירים רבים מהיבשת, כאשר מרביתם חוצים את המים שמפרידים בין האי לאיסלנד במעבורת שעושה את דרכה פעמיים ביום מנקודה על החוף הדרומי של איסלנד ששמה Landey Jahofn. חלופות אחרות הן שיט ממעגן מרוחק יותר שנקרא Thorlakshofn (שיט זה נמשך כ-165 דקות, אך בחורף זוהי האופציה היחידה כיוון שנמל המוצא האחר לא מתפקד בשל הרוחות העזות), או הגעה בטיסה לשדה התעופה הקטן שבאי. התושבים שחזרו ביססו את ענף הדיג כענף החשוב ביותר בכלכלת האי, ולצד צי הדיג ובתי החרושת למוצרי דגים פותחה גם תשתית תיירותית, וכיום ניתן להבחין ברחובות העיר במטיילים רבים שבאים לפקוד את המקום המעניין. אחת ההוכחות להתפתחות התיירות באי היא הימצאות מלון ואכסניה לצד מסעדות ובתי קפה.

הדרך הטובה ביותר להכיר את האי היא לשלב בין שיט סביבו לטיול במיניבוס והליכה ברגל ברחובות העיר ובשביליה. במהלך השיט ניתן להעריך מבט גם באיים הלא מיושבים שמרכיבים יחד עם האי הימאי את הארכיפלג, ובפרט באי "הצעיר ביותר בעולם" (Surtsey) – "שחור" (בנורבגית) שנוצר בשנים 1963–1967 (האי היחיד בעולם שהוא יותר צעיר ממני). ההיסטוריה של הארכיפלג במאה ה-20 מאפילה על כל הסיפורים והאגדות שנשזרו בו במאות הקודמות. ב-14 בנובמבר 1963 הבחינו כמה דייגים תושבי האי בהתפרצות וולקנית מדרום לאי הימאי. המערכות הסיסמיות לא התרועעו, אבל ניתן להניח שההתפרצות החלה כמה ימים קודם לכן, והלבה בנתה בהדרגה את "ההר" שרק לאחר שעלה מעל גובה פני המים התגלה לאותם הדייגים. יש עדות לכך שבעיר Vik שבחופה הדרומי של איסלנד חשו כמה ימים קודם לכן בריח חזק של גופרית. כתוצאה מההתפרצות "נולד" האי החדש ששטחו 2.8 קמ"ר וגובהו המרבי 1.7 מ'. האי נמצא כ-20 ק"מ

Óskar Pétur Friðriksson

נבחרת הכדורגל אינם מקריים אלא תוצאה של עבודה קשה והשקעה מתמשכת.

ממגרשי הכדורגל עוברים לאמפיתיאטרון שנמצא בסמוך לקו המים. האמפיתיאטרון משמש את המקומיים בפסטיבל המוזיקה שמתקיים כאן בסוף השבוע הראשון של חודש אוגוסט מדי שנה (הפסטיבל נמשך ארבעה ימים, מיום חמישי ועד ראשון. בשנים מסוימות הוא יכול להתחיל בימים האחרונים של חודש יולי). על העמק המדושה שמול הבמה מוקמים אוהלים לבנים בעיקר על ידי המקומיים שמעתיקים לכאן את מגוריהם למשך ימי הפסטיבל, והמוני המשתתפים המגיעים לכאן מהיבשת הקרובה וגם מיבשות יותר רחוקות יכולים ליהנות משירותי אירוח שבמסגרתם אולי יזכו לנתח של פאפינ צלוי יחד עם מטעמים אחרים וכוס קפה מהביל. הפסטיבל מושך אליו 16,000 איש (יותר מפי שלושה מתושבי האי), ומשולבים בו שירים, ריקודים, אוכל ושתייה. בכל ערב יש משהו מיוחד (לדוגמה: מופע זיקוקי די-נור), ובערב הראשון מלמדים את הקהל את המנון הפסטיבל לשנה זו, כך שלקראת סיום הפסטיבל הקהל הרב יוכל לשיר אותו.

באמפיתיאטרון שבסמוך לו התגלו במהלך חפירות ארכיאולוגיות שנעשו כאן בשנת 1971 שרידיה של חווה חקלאית שהוקמה בשנת 900 ומיוחסת לרולפור באורדארסון, שנחשב למתיישב הראשון באי, והעמק הגדול יחסית שבאי נקרא על שמו עמק רולפוסדאלור. ההנחה היא שבחירתו במקום זה נבעה מהעובדה שהיה בו מקור מים מתוקים. אם ממשיכים לאורך הכביש שמשיק לשפת האוקיינוס מגיעים למגדלור שממנו תצפית נהדרת. עדרי כבשים שמלככים את העשב מהווים דוגמה לכך שתושבי האי מגדלים כאן ירקות ובעלי חיים כדי לצמצם את התלות שלהם בהספקת מזון מהיבשת הקרובה. המגדלור כרגע לא מתפקד, אבל ישנן תוכניות להפוך אותו למלון בוטיק קטן ומעניין.

3

יצחק בן עזר

1, 2, 3. לנופים שונים בחוף הדרומי של האי כפי שנצפו מהספינה ששובבת את האי. **4.** תוכן הים הידוע בשם פאפין הוא הציפור המפורסמת ביותר באיסלנד. הפוטוגניות שלה מושכת הרבה צלמים ותיירים לתור אחרי אתרי הקינון שלה.

4

Óskar Pétur Friðriksson

הפיראטים, שהיו מודעים לקיומו, בחרו לעגון בחוף שמחוץ לטווח התותח.

234 גברים ונשים מתוך אוכלוסייה של כ-500 תושבים נתפסו והועברו לאלג'יריה, ונמכרו שם כעבדים. כעבור שנה הצליח הכומר המקומי אולפור אגילסון, שהיה בין השבויים, להגיע לדנמרק במטרה לגייס כופר לפדיון השבויים. השוים הציבו סכום גבוה שהדנים לא הצליחו לגייס, ולכן באביב 1637 הצליח המלך הדני כריסטיאן הרביעי לשחרר רק 34 מהם תמורת כסף ששולם לאלג'יראים. אחת הדמויות היותר מפורסמות מבין אלה ששחררו הייתה גוריאור סימונרדוטייר (הידועה גם בכינויה Tyrkja-Gudda), שעשתה את דרכה חזרה לאיסלנד דרך תוניסיה, איטליה ודנמרק, אך לא חזרה לאי שממנו נחטפה. היא נשלחה לחינוך מחדש, והמורה שלה היה סטודנט לתיאולוגיה שקיבל עליו את המשימה ללמד את אלה שחזרו מהשבי בצפון אפריקה לחיות שוב כנוצרים. הם התאהבו והיא הרתה לו, ולאחר שגילתה שבעלה נהרג הם נישאו אף שהוא היה צעיר ממנה ב-16 שנים. הסטודנט לתיאולוגיה דלגרימיר פייטירסון הפך לכומר ובמקביל החל לפתח קריירה כסופר. הוא היה לשם דבר באיסלנד, והכנסייה הגבוהה ברייקיאויק הבירה (Hallgrímskirkja) נקראת על שמו. זוהי כנסייה לותרנית שגובהה 74.5 מטר והיא הבניין השני בגובהו במדינה. בכמה מקומות באי מנציחים עד היום את המאורעות הללו מהמאה ה-17, כך למשל מערת המאה והחוף שבו נחתו שודדי הים שנקרא "חוף הפיראטים".

סיפור נוסף מתייחס לדייג אמיץ שבשנת 1984 יצא לדוג עם חמשת חבריו. סירתם החלה לטבוע כשישה ק"מ מהחוף, ולמרות הקור העז

תחנת עצירה נוספת מנציחה את תרומתן של משאבות המים למלחמה בלבה הזורמת, ואחריה ניתן לסגור את המעגל בצפייה בכנסיית העץ היחידה באיסלנד שנתרמה על ידי ממשלת נורבגיה, שבה כנסיות העץ מאוד נפוצות. היא נמצאת באזור סקאנסין (Skansinn) שנוצר בעקבות התפרצות הלבה בשנת 1973, על שטח שהתווסף לאי כתוצאה מהלבה שזרמה לכיוון הנמל ונקרשה. הכנסייה הוקמה בשנת 2000, במלאת 1,000 שנה להצטרפותה של איסלנד לחיק הנצרות. הכנסייה נבנתה בצלמה של כנסיית Holtaldalen שנבנתה בנוורבגיה בשנת 1170. בנו אותה בלום שבנורבגיה, העבירו אותה כמטען ימי לאי היימאי, ושם הרכיבו אותה.

נקודות ציון אחרות באי (The Cave of the Hundred, Pirate Cove) מתייחסות לאירוע טראומתי שהתרחש לפני כ-400 שנה. ב-17 ביולי 1627 הגיעו לאי שלוש ספינות ועליהן שודדי ים מאלג'יריה בפיקוד עות'מאנים, שחיפשו אחר תושבים מקומיים כדי למכור אותם כעבדים. הם שרפו את החוות שבהן עברו, בזזו ואף רצחו את המקומיים. היו כאלה שהסתתרו בשדות לבה או במערות וניצלו מהגורל האכזר. מערת המאה (Hundraomannahellir) היא המקום שבו הסתתרו 100 מתושבי האי. לרוע מזלם לאחד המסתתרים היה כלב וזה ניצב מחוץ למערה ונקלט על ידי הפיראטים שחיפשו בסביבתו עד שאיתרו את מקום המסתור. בעקבות גילויים צורפו המסתתרים לקבוצת השבויים שהועברה לאלג'יריה. הנקודה הראשונה שאוזכרה היא החוף שבו טיפסו הפיראטים על האי. החוף נמצא בדרום האי, מאחר שבצפונו ניצבה בזמנו טירה מהמאה ה-15 ובה תותח שנועד להגן על האי.

1. התופעה של "אורות הצפון" נחזית גם באיסלנד (כמו בנורבגיה ואלסקה), אבל כדי לחזות בה צריכים להגיע לכאן לא בחודשי הקיץ.
2. מבט מהספינה המקיפה את האי על אחד הסלעים היותר מעניינים שיורדים לתוך המים. קצת דמיון יאפשר לכם לראות חלק עליון של חדק של פיל, וחדו העין יוכלו לזהות גם את העין של הפיל.
3. בית שכוסה באפר במהלך ההתפרצות הגעשית כפי שמוצג במוזיאון המקומי אלדהיימאר (Eldheimar).

1

Óskar Pétur Friðriksson

1. מבט על העיר מאזור ההתפרצות הגעשית. מראה הווילות המטופחות והחצרות שסביבן לא מרמז על מה שהתחולל כאן ומה שעלול להתחולל בעתיד. **2.** מבט מהספינה המקיפה את האי על אחד הסלעים היותר מעניינים שיורדים לתוך המים. קצת דמיון יאפשר לכם לראות חלק עליון של חדק של פיל, וחדי העין יוכלו לזהות גם את העין של הפיל.

מוזיאון הוולקנו אלדהיימאר

המוזיאון שנפתח בשנת 2014 מתעד את האסון הגדול ביותר שפקד את איסלנד בשנת 1973. אמנם כמעט לא היו נפגעים, אבל התושבים נאלצו לנטוש את בתיהם באמצע הלילה ורבים מהם לא זכו למצוא את רכושם שהותירו מאחור. המוזיאון המודרני נבנה סביב אחד המבנים שהוצף בלבה ורק השלד נותר ממנו, והוא ממחיש בצורה מצמררת את מה שאירע כאן רק לפני 43 שנה. כיום מתבצעות גם מחוץ למוזיאון חפירות שנועדו לחשוף את המבנים שקבורים תחת האפר, במטרה להנציח ולשמר את המאבק של התושבים המקומיים בזרם הלבנה בשנת 1973.

איסלנד מהווה הוכחה לכך שכוחו של הטבע חזק מכוחם של בני אנוש. עלינו להיזהר ולכבד עובדה זו. יחד עם זאת, ראוייה לציון רוח הלחימה של התושבים המקומיים שנאחזים בדבקות ובהתמדה בחבל ארץ זה למרות כל הסיכונים הכרוכים בכך (לא רק שאף אחד לא מבטיח שהאירוע לא יחזור על עצמו אלא שקיימת סבירות לא מבוטלת להתפרצויות נוספות בעתיד). התושבים המקומיים (מרביתם הם כאלה שהיו באי לפני ההתפרצות וחזרו אליו וחלקם הם כאלה שבאו אחרי 1973) הקימו בתים ופיתחו גינות מעוצבות. יש כאן מתקני שעשועים, מגרש גולף, חנויות ומסעדות, שיחד מאפשרים איכות חיים גבוהה. כיום האוכלוסייה של האי היימאי מתקרבת ל-5,000 איש (בתקופת השיא לפני ההתפרצות היו כאן 5,300 תושבים). תושבי האי שמשפקים כ-40 אחוז מהדגה במדינה, נותנים שירותי תיירות בעונת הקיץ וגאים מאוד בעובדה שהם הצמיחו כדורגלנים ומאמני כדורגל מהשורה הראשונה באיסלנד, אף שמדובר באוכלוסייה שמהווה רק 1.5 אחוז מכלל התושבים של איסלנד. התושבים מנסים להסתמך על מקורות המזון המקומי ולצמצם את התלות ב"יבוא" מזון מ"היבשת", ולכן הם מגדלים סוסים וכבשים וירקות, והתפריט שלהם כולל דגים, תוכוני ים (פאפיניים) וביצי ציפורים. □

2

Óskar Pétur Friðriksson

של מי הים החליט אחד מהם לשחות אל החוף ובכוחותיו האחרונים הצליח לטפס על הסלעים הגבוהים שיורדים אל קו המים. הוא הגיע מותש לאמבט מים שקפא, וניפץ באמצעות המרפק את מעטה הקרח כדי להרוות את צימאונו, ואז בכוחותיו האחרונים הצליח להגיע אל אחד הבתים. האיש ששהה שעות רבות בטמפרטורה נמוכה הצליח לשרוד, ומחקר רפואי שהתמקד בשאלה כיצד הוא שרד הסיק שההסבר היחיד לתופעה הוא שהאיש ניחן מתחת לעורו בשכבת שומן עבה מאוד ביחס לאדם הממוצע וזו אפשרה לו לשרוד בטמפרטורות הנמוכות הן במים והן ביבשה. סיפור זה הונצח בסרט האיסלנדי The Deep שהיה מועמד לפרס האוסקר על הסרט הזר הטוב ביותר. בסיור היבשתי באי ניתן לראות אמבטיה שמציינת את הסיפור ההירואי הזה.